

روایت احمد غلامی از مکان‌ها و آدم‌ها

این روایت: **مسعود کیمیایی**

قیصر ناتمام

به دنبال مکانی هستیم که معلوم نیست هنوز وجود دارد یا نه. یعنی مسعود کیمیایی یادش نمی‌آید این مکان کجا بوده است. می‌گوید نزدیک بیمارستان «شفا بحیاییان». بسیار مشتاقیم آنجا را اگر هست ببینیم یا اگر نیست از اهالی قدیمی آنجا سراغش را بگیریم اما کیمیایی یادش نمی‌آید…

صفحه ۱۱

سرمقاله

چگونه می‌اندیشیم؟

مجلس شورای اسلامی؛ «ملی؟»^۲

کیومرث اشتریان

در بخش اول این نوشتار نشان دادیم که چگونه اندیشیدن به مجلس در تاریخ ۴۰ساله جمهوری اسلامی دچار دگردیسی شده است. اینک باقی ماجرا و حکایت حلزونی‌شدن این «اندیشه».

۱- در ایران مجلس را مانند سریع‌ترین سکوی پرش به مناسبات قدرت می‌پنداریم و اغلب همچون کانونی برای ارتباط با شبکه‌های قدرت، منزلت و ثروت دیده می‌شود. در دموکراسی‌های با پیشینه کهن این فرایند گاه طولانی‌تر است و از طریق نوعی جامعه‌پذیری سیاسی- حزبی صورت می‌گیرد؛ اما در ایران معمولاً نخستین ستاد انتخاباتی از قوم، قبیله، «فامیل» و سپس رفیق و آشنا و در مراحل بعدی از دوستان سیاسی و در آخرین گام از احزاب و گروه‌های سیاسی پدید می‌آید. قوم و قبیله و دوست کارکرد یک حزب سیاسی را پیدا می‌کنند. تخت‌های فرتی را دیده‌اید که بندبازان بر روی آن بازی می‌کنند و به هوا پرتاب می‌شوند؟ سنت چنین بوده است که در شهرستان‌ها افرادی با تلاش شخصی خود بر روی تخت فرتی کارزار انتخاباتی به درون مجلس پرتاب می‌شوند؛ اما در تهران این گروه‌های سیاسی بوده‌اند که نامزد نمایندگی را نشان می‌کرده‌اند.

۲- اما سنت دیگری نیز شایسته توجه است و آن تسخیر مجلس از راه «سیاست‌ورزی پنهانی تشکیلاتی» است. سقف پرواز هنری چنین سنتی «دسیسه»ورزیدن است و نه دل مردمان رбудن؛ تثبیت خود است و نه قوام و دوام نظام. در چنین رویکردی «دسیسه» و «هراس» بازارگردان انتخابات می‌شود. دسیسه به‌ویژه ازآن‌رو فرینده می‌نماید که نه‌تنها می‌توان تسخیر دولت (state capture) را کامل کرد؛ بلکه می‌توان «عرصه عمومی» (public sphere) را نیز به همپیچز درآورد. دیگر، عرصه‌ای همگانی که فرایند آن کم‌وبیش پیششاروی مردم باشد، وجود نخواهد داشت و بدین سان «قابل مدیریت» است و می‌توان آن را «جمع» کرد. از همین روست که نظام پارلمانی و حذف نهاد ریاست‌جمهوری جذاب می‌نماید. حذف انتخابات ریاست‌جمهوری و تسخیر مجلس از طریق تشکیلات پنهانی می‌تواند ضربه‌ای بر کارآمدی سیاسی مجلس و نظام مدیریتی باشد. افراط در چنین سنتی کشور را در زمان حادثه، به سوی تجزیه پیش می‌برد؛ چون جامعه را به‌شدت از حساسیت سیاسی تهی می‌کند. مردمان آمال برمی‌افکنند، درویشی پیشه می‌کنند. آرزو‌ها را گور می‌کنند و پیران عاقبت بر معرکه سیاسی می‌نشانند؛ اما در هنگامه حادثه دسیسه و نیرنگ دیگر کارگر نمی‌افتد و شرایط آن‌چنان پیچیده می‌شود که برای گریز از تجزیه و هرج‌ومرج، تمرکزگراییِ خشونت‌آمیز به پیشینه آرزوهای مردمان تبدیل می‌شود. «سیاست‌ورزی پنهانی تشکیلاتی» هرچند به‌ظاهر پیچیده و «هوشمندانه» تلقی می‌شود؛ اما به باور من بسیار سطحی، ناشیانه و ساده‌لوحانه و گونه‌ای دیگر از بحالت است که به‌تدریج پایه‌های مردمی سیستم را تخریب می‌کند.

۳- «پنهان‌کاری تشکیلاتی»، سوی دیگری از سیاست‌زدایی از مجلس است؛ یعنی در عمل کسانی به مجلس راه می‌یابند که اساساً «سیاسی» نیستند. حتی گاه آنان که نامزدها را نشان می‌کنند، از قوم و قماش ساده‌لوحان کم‌صبریت و «غیرسیاسی‌اند». در چنین وضعیتی، مجلس طبقه اقتصادی، اجتماعی یا گروه

سیاسی خاصی را نمایندگی نمی‌کند. هرچه هست، «تک‌نفر»هایی هستند که با استمداد موقتی از گروه‌ها یا قدرت‌هایی پنهان به مجلس می‌آیند. این نکته در شکل‌گیری «هویت سیاسی» یا «بی‌هویتی» مجلس بسیار مهم است. مجلس هویت روشنی را نمایندگی نمی‌کند. تاریخ نمایندگی مجالس اصیل قانون‌گذاری نشان می‌دهد که نماینده واقعا بازتاب یک بخش خاص از قدرت اجتماعی، اقتصادی یا سیاسی است؛ یعنی بازتابی از کثر اجتماعی؛ اما چرا مجلس باید بازتابی از کثر اجتماعی باشد؟

- به‌این‌دلیل که ثبات نظام سیاسی را تضمین می‌کند.

- به‌این‌دلیل که در هر جامعه‌ای شمار گسترده‌ای از تبادلات اقتصادی و اجتماعی وجود دارد که مجلس برای حل‌وفصل عرفی-قانونی آن اقدام می‌کند.

- به‌این‌دلیل که ابتدا باید سرمایه‌ای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، قومی یا مذهبی داشته باشد و سپس براساس آن وارد عرصه سیاست بشود.

- به‌این‌دلیل که منازعات سطح پایین سیاسی را در همان سطح حل‌وفصل می‌کند و آن را به کلیت نظام سیاسی تسری نمی‌دهد. به نظر می‌آید که اصولگرایی در ایران اساساً فاقد درک تئوریک

این معناست و اصلاح‌طلبان نیز شاید از روی تک‌مجبگی، در عمل همین روند را دنبال می‌کردند؛ یعنی گاه منازعات سیاسی را کمتر در درون جامعه و بیشتر به بیرون از مرزهای نظام سیاسی می‌بردند. اگر مجلس نماینده گروه‌های اقتصادی-اجتماعی- سیاسی نباشد، خود به‌تدریج به یک طبقه اقتصاد رانتی تبدیل می‌شود، بدون آنکه از پیش پایه و مایه آن را داشته باشد؛ صرفاً یک سهم‌خواهی بدون پشتوانه و ناشی از رانت قدرت تشکیلات باندی و اقتصادی دامن می‌گستر. دلیل آنکه شماری از نمایندگان از همان ابتدای ورود به مجلس در پی به‌دست‌آوردن یک قدرت اقتصادی بوده‌اند، همین است: «در این فرصت چهارساله باید بار خود را ببندیم.»

ادامه در صفحه ۴

یکشنبه ۱ خرداد ۱۴۰۱ • ۲۰ شوال ۱۴۴۳ • ۲۲ می ۲۰۲۲ • سال نوزدهم • شماره ۴۲۸۴ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: نقش کیمیا علیزاده در مهاجرت دختران ایرانی، «حراج» از دور خارج شد، تلاش تهران گره کور عراق را باز نمی‌کند و **یادداشت‌هایی از** محمدحسین عمادی، عبدالحسین طوطیایی، سیامک قاجار قیونلو

جعفرزاده ایمن آبادی در گفت‌وگو با «شرق» از واکاوی اصلاح اقتصادی کشور می‌گوید

راه انتقاد را بر دلسوزان نظام نبندیم

ونزوئلا پس از روسیه رقیب دیگر بازار نفت ایران در چین شد

گره چینی نفت ایران

شمال مدفون در زباله

بدترین سناریو در حال وقوع است

۲

کاری که تلویزیون با وریا غفوری می‌کند

۸

پاسخ وزارت نیرو به گزارش «شرق»

۵

یادداشت‌روزنامه‌نگاران

۹

روسیه و مثلث موازنه قوا

محمود اشرفی

در مثلث روبرویی آمریکا، چین و روسیه در حوزه پاسیفیک، اروپا منافع استراتژیک چندانی ندارد. گرایش‌های جانبدارانه اروپا تنها ناشی از حمایت از کنش‌های نظامی آمریکا به عنوان عضوی از ناتو است. اما بحران اوکراین پای اروپا را به یک مجادله سرنوشت‌ساز باز کرد و آمریکا در رویارویی روسیه با همسایه غربی خود وارد مجادله‌ای همه‌جانبه شد. جنگ اوکراین از این جهت سرنوشت‌ساز است که چین در این کشمکش نظامی دیپلماسی پنهان خود را به‌طور همه‌جانبه‌ای به‌کار گرفته است؛ دیپلماسی‌ای که سرانجام آشکار می‌شود. خطاهای استراتژیک روسیه به زبان این کشور تمام شده و خواهد شد. روسیه در سودای نفوذ ژئوپلیتیک بخش عمده‌ای از ظرفیت دیپلماتیک خود را از دست داد و راه را برای گسترش نفوذ نظامی چین در حوزه پاسیفیک باز کرد. نفوذی که به بزرگ‌ترین گستره آبی سیاره ما محدود نخواهد شد. در میانه روئای نفوذ ژئواستراتژیک روسیه و مبارزه با گسترش ناتو و مشارکت اروپا و آمریکا در کشمکش نظامی اوکراین، چین در حال گسترش نفوذ خود بر جزایر اقیانوس آرام است. گسترش نفوذ چین تهدیدی برای امنیت جهانی است. این کشور یک خطر بالقوه برای صلح جهانی بوده و خطاهای استراتژیک روسیه راه استیلاي چین بر سرزمین‌های دور و نزدیک را هموار کرد. برهم‌خوردن موازنه قوا در مثلث آمریکا، روسیه و چین، ما را از تفاهم و صلح بین‌المللی دورتر می‌کند. روسیه در این میانه بازنده و مقصر است.

خبر

بیش از ۳۰ درصد جمعیت کشور تا سال ۲۰۵۰ سالمند می‌شوند

رئیس مرکز تحقیقات سالمندی با بیان اینکه بیشترین کارآفرینی و اشتغال در اروپا در حوزه سالمندی است، گفت: در ایران تقریباً یک میلیون و ۷۰۰ هزار شغل پنهان داریم؛ اما در حوزه سالمندی دولت‌ها توجهی به آن نکرده‌اند. به گزارش ایسنا، دکتر دلبری با بیان اینکه درصد جمعیت سالمندی در ۴۰ سال گذشته دو برابر شده است، گفت: در سال ۱۳۵۵، ۵.۳ درصد جمعیت ما را سالمندان بالای ۶۰ سال تشکیل می‌دادند و اکنون این رقم به ۱۰ درصد رسیده است. ۴۰ سال طول کشید تا جمعیت سالمندی دو برابر شد؛ اما دو برابر شدن بعدی جمعیت سالمندی از ۱۰ به ۲۰ درصد کمتر از ۲۰ سال طول خواهد کشید. کشور‌های توسعه‌یافته این سرعت رشد را طی ۸۰ تا صد سال طی کرده‌اند. رئیس مرکز تحقیقات سالمندی ایران با تأکید بر اینکه در سال ۲۰۵۰ بیش از ۳۰ درصد جمعیت کشور سالمند می‌شوند، گفت: ما تجربه بیش‌زایی دهه ۶۰ را به‌خوبی به یاد داریم که می‌توان به مدارس دوشیفته و سه‌شیفته و مسکن مهر و سازمان ملی جوانان و… اشاره کرد؛ اما واقعاً آیا ما از نیروی جوان به‌عنوان شاخص نیروی توسعه استفاده کردیم؟ درصورتی‌که گفته می‌شود مشکلات حوزه سالمندان پنج تا شش برابر است.

رئیس‌جمهور در همایش خصوصی سازی

در اقتصاد ایران:

قرار است تصمیم‌های سختی بگیریم

گروه سیاست؛ رئیس‌جمهور با بیان اینکه قرار است در کشور تصمیم‌های سختی بگیریم، گفت: شاید برخی موافق نباشند اما این نگاه نقادانه ما را به افق روشنی که پیش‌روی اقتصاد است رهنمود می‌کند. سید ابراهیم رئیسی در همایش نخستین رویداد بین‌المللی خصوصی‌سازی در اقتصاد ایران، اظهار کرد: امیدوارم این همایش راه را برای تصمیم‌گیری…

صفحه ۴

«شرق» از چالش انتخابات هیئت‌رئیشه مجلس گزارش می‌دهد

رقابت بر سر کرسی بی‌رقیب

گزارش تیتربک را در صفحه ۳ بخوانید

عکس: Gettyimages

بالقوه تا ۳۲۰ تن هروئین خالص را برای قاچاق به بازارهای سراسر جهان تولید می‌کند. کشت خشخاش در افغانستان به منظور تولید مواد مخدر و فروش آن به سایر کشورها از زمان اشغال افغانستان از سوی اتحاد جماهیر شوروی و حاکمیت دولت کمونیستی در آن کشور، به‌طور جدی آغاز شد؛ زیرا مجاهدین برای جنگ با اشغالگران نیاز به سلاح و مهمات داشتند و تنها منبع مالی که می‌توانست پول مورد نیاز آنها را تأمین کند، کشت خشخاش، تولید مواد مخدر و فروش آن بود. پس از خروج نیروهای شوروی از افغانستان و پیروزی مجاهدین بر دولت مرکزی کمونیستی، روند کشت و تولید تریاک دیگر کنترل و مهار نشد؛ چون هم رهبران و هم مردم به درآمدهای ناشی از آن کاملاً وابسته شده بودند و اقتصاد افغانستان متکی به تولید مواد مخدر شده بود. پرونده تهیه‌شده در «شرق»، ادعای مطرح‌شده از سوی طالبان و همچنین ابعاد ممنوعیت کشت خشخاش در افغانستان را بررسی می‌کند.

این گزارش را در صفحه‌های ۸و۶ بخوانید

۵

برگن»، نوبلیست اقتصادی مطرح می‌کند که هدف کشورهای درحال‌توسعه این است که به کشوری توسعه‌یافته تبدیل شوند و تنها ابزار برای این کار افزایش بهره‌وری است و مؤثرترین راهکار افزایش بهره‌وری سرمایه‌گذاری روی نیروی انسانی است. البته باید به سخنان نام‌برده در ایران افزود علاوه بر سرمایه‌گذاری باید توان استفاده و بهره‌برداری از نیروی انسانی ماهر نیز وجود داشته باشد.

واکاوی این‌ عملکرد ضعیف در اقتصاد ایران در قالب چند محور قابل دنبال کردن است. یکی نهاد متولی بهره‌وری است، دیگری موضوع سیاست‌گذاری و کیفیت آن و نهایتاً اثربخشی این دو در قالب شرایط موجود است. از منظر بین‌المللی نهادهای مرتبط با موضوع بهره‌وری شامل شوراهای مشورتی دولتی، نهادهای تحقیقات دائمی و گروه‌های موقت کاری هستند. درصورتی‌که نهادهای متولی بهره‌وری به‌خوبی با شرایط اقتصاد مربوطه طراحی و پیاده شده باشند، کیفیت فرایند سیاست و بحث‌های سیاستی را بهبود می‌بخشند و می‌توانند نقش بسیار مؤثر و مهمی در سیاست‌گذاری کلان و خرد اقتصادی در کشور داشته باشند. همچنین تمرکز دانش و تحقیق بر بهره‌وری در یک سازمان مستقل، ماهر، حرفه‌ای و مشهور می‌تواند به ایجاد حرکت و دانش مورد نیاز برای پذیرش وظیفه چالش‌برانگیز ترویج رشد بهره‌وری بلندمدت کمک کند. علاوه بر آن از طرف دیگر، نهادهای مرتبط با بهره‌وری خارج از دولت هم می‌توانند باعث شفافیت، پاسخ‌گوکردن دولت و ارتقای مهارت در سیاست‌گذاری بهره‌وری شوند. در ایران نحوه شکل‌گیری و فعالیت نهاد متولی بهره‌وری بسیار حزن‌انگیز است و کیفیت ادامه فعالیت آن اندوه‌بارتر. رجوع به سابقه شکل‌گیری سازمان بهره‌وری ایران و نوسانات و تلاطم‌های اداری و بوروکراتیک آن شاهد این‌ گفته و گزاره است و در کل یک سازمان بی‌اثر درجه چندم در شکاله بوروکراتیک دولت مرکزی برای یک موضوع

۱۴ فروردین سال جاری، طالبان اعلام کرد کشت خشخاش در کشور افغانستان ممنوع خواهد بود. با توجه به وضعیت وخیم اقتصاد افغانستان، این اقدام احتمالاً کشت کشاورزان کوچک‌مقیاس را که بیشتر این محصول را کشت و برداشت می‌کنند، متوقف می‌کند و بر اساس گزارش سازمان ملل، بین ۱.۸ تا ۲.۷ میلیارد دلار درآمد حاصل از مصاد افونی از بین می‌رود. به گفته سازمان ملل متحد، مبلغ‌های بسیار بزرگ‌تر در زنجیره‌های تأمین مواد مخدر غیرقانونی در خارج از افغانستان به دست می‌آید.

سازمان ملل همچنین گزارش داد: برداشت تریاک در سال ۲۰۲۱ که در جولای به پایان رسید، پنجمین سال متوالی را با تولید در بالاترین حد تاریخی بیش از شش هزار تن رقم زد که به‌طور

یادداشت

۳- «پنهان‌کاری تشکیلاتی»، سوی دیگری از سیاست‌زدایی

سرابی به نام بهره‌وری در ایران

اسفندیار جهانگرد

استاددانشگاه علامه طباطبایی

موضوع بهره‌وری در ایران مانند موضوع کشتی‌سازان در سده نوزدهم در نیوانگلند است. دراین‌باره، «بیوه‌ساز» اصطلاحی است که کشتی‌سازان سده نوزدهم نیوانگلند در وصف یک کشتی جدید نوساز اگر دو حادثه مرگ‌بار بیایی داشت، به کار می‌برند. آنها به جای اصلاح عیب‌های این کشتی‌ها و پیشگیری از حوادث بعدی، بی‌درنگ کشتی را اوراق می‌کردند. در سطح سازمان‌ها و اقتصاد‌ها هم این اصطلاح قابلیت کاربرد فراوان دارد. اگر جامعه‌ای در اجرای رسالتی ناکام باشد، منابع انسانی و سرمایه‌ای آن هدر می‌رود و چنین اقتصادی به احتمال زیاد در سال‌های بعد هم در رسالت‌های ملی و مهم موفقیت جدی نخواهد داشت. تنها کاری که باید کرد تجدید تفکر و اصلاح آن به جای اوراق‌کردن آن است.

این موضوع برای موضوع بهره‌وری مصادق کامل دارد.

در تقویم رسمی ایران روز اول خردادماه هر سال به نام روز بهره‌وری نام‌گذاری شده است و آیین بزرگداشتی هم به این منظور در سال‌های اخیر برگزار می‌شود. این بهانه و ناکامی اقتصاد ایران در بهبود بهره‌وری، نویسنده را بر آن داشت تا یادداشتی جهت سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان و محققان این حوزه بنویسد. به‌طورکلی عملکرد بهره‌وری مطلق شاخص‌های اقتصادی با مراجعه به منابع سازمان‌های معتبر بین‌المللی و مراجع داخلی تعریفی ندارد و باید برای آن فکری کرد، چراکه به گفته برخی محققان برجسته جهانی و برنده جایزه نوبل اقتصاد مانند «پل کروگمن»، «بهره‌وری همه‌چیز نیست، اما در بلندمدت همه‌چیز یک اقتصاد است». همچنین «یان تین